

Syventävien tehtävien ratkaisut

IV Julkinen talous ja verotus

s. 132–133

1. Tutki oheista pilapiirtäjän näkemystä hallituksen säästötoimien vaikutuksesta.
 - a) Tulkitse pilakuvan sanoma.
 - b) Miten näkemykset verotuksesta eroavat Suomessa?
 - c) Pohdi, millä näkemyksillä voidaan puolustaa tasaveroa ja progressiivista veroa. Entä millä seikoilla niitä voidaan kritisoida?
 - a) – Pilapiirros on päivätty 12.9.2012. Maailmantalouden ja euroalueen talouden vaikutukset ovat heijastuneet Suomeen.
 - Hallitus tekee säästöjä.
 - Pilapiirtäjä nostaa esiin hallituksen säästöjen vaikutuksia julkisen talouden puolella: poliisin, armeijan ja oopperan määrärahat ja sen miten niistä mediassa uutisoidaan (nainen lukee lehteä).
 - Pilapiirtäjä irvailee sille, että kyseisiä toimialoja käsitellään yhtä tärkeinä nostamalla oopperan merkitystä sohvalla loikoilevan miehen suulla.
 - b) – Vasemmisto: puolustaa veroja ja niiden nostoja, jotta tasa-arvonäkökulma toteutuisi ja talkoisiin osallistuisivat kaikki.
 - Oikeisto: haluaa laskea veroja taloudellisen toimeliaisuuden lisäämiseksi.
 - eroa myös siinä, mitä veroja halutaan erityisesti karsia
 - Oikeisto: työn verotus (=tulovero), ALV
 - Vasemmisto: pääomaverot ja muu omaisuuden verottaminen
 - Suurituloisten näkökulma verotukseen on eri kuin pienituloisten tai ilman palkkatuloja olevien: pienituloiset tukevat progressiota ja suurituloiset kokevat sen liian kovana.

c) – progressiivinen vero

edut: oikeudenmukaisuus, suurituloiset maksavat isomman veroprosentin mukaan ja enemmän ja silti heillä jää enemmän rahaa kulutukseen, sopii yhteen Pohjoismaisen hyvinvointivaltion kanssa, jonka pohjaideana on tasa-arvon lisääminen ja jossa julkisella sektorilla on täten suuri vastuu hyvinvoinnin lisäämisessä

haitat: ei kannusta yritteliäisyyteen ja lisää ansaitsemiseen, kun lisäpanostuksesta jää suhteessa vähemmän käteen, voi ajaa suurituloisia asiantuntijoita ja yrittäjiä alemman verotuksen maihin

– tasavero

edut: kannustaa yrittämään ja tekemään enemmän töitä → lisää hyötyä tekijälle ja yrittäjälle, yksinkertainen järjestelmä, tasavero maissa usein matala veroaste, mikä houkuttaa yrityksiä ja asiantuntijoita (tosin toisiakin esimerkkejä on, mm. Islanti)

haitat: epäoikeudenmukaisuus: kasvattaa tuloeroja, pienituloisten verot nousisivat

2. Oheinen kuvio kertoo julkisen talouden vajeesta ja velkaantumisesta 1975–2013. (Yo kevät 2015)

a) Miten julkisen talouden vaje ja velkaantuminen ovat kehittyneet kuvion osoittamana aikana?

b) Mitkä tekijät ovat vaikuttaneet tähän kehitykseen?

a) – julkisyhteisöt = valtio ja kunnat

– ylijäämää 1990-luvun alkuun, sitten alijäämää 1991-1997, tämän jälkeen ylijäämää 2008 asti, minkä jälkeen taas 2009-2013 alijäämää

– julkisyhteisöjen velan suhde BKT:sta 1990 asti noin 10%, minkä jälkeen se kasvoi nopeasti lähes 60 %:iin ja oli siellä 1993-1996, 1997-2008 velkasuhde laski 35 %:iin, 2008 jälkeen velkasuhde taas alkoi kasvaa jyrkästi ja ylitti 60% rajan 2013 eli velkaantuminen kiihtyi taas

- b)** – Julkisyhteisöjen talouteen vaikuttavat talouden nousu- ja laskukaudet.
- Laskusuhdanteessa verotulot pienentyvät ja menot nousevat samaan aikaan – tämä synnyttää alijäämän, jota paikataan ottamalla velkaa, kun sitä ei kokonaan leikkaamalla ja veroja korottamalla voi paikata.
 - Lisäksi 2010-luvun alussa valtio myös elvytti taloutta ottamalla velkaa, mikä nosti velkasuhdetta lisää.

3. Julkisen talouden verotulot vuosina 1990–2015

a) Miten Suomen julkisen sektorin verotulojen määrä on kehittynyt 1990–2015?

b) Mitä muutoksia verotulojen jakaumassa kuntien, sosiaaliturvarahastojen ja valtion välillä havaitset?

c) Mitä hyötyjä ja haittoja on korkeista veroista?

- a)** – julkinen sektori = valtio, kunnat ja sosiaaliturvarahastot
- 1990-luvun alussa verotulot laskivat 90-luvun laman vuoksi.
 - Lamasta toipuminen alkoi Suomen taloudessa 1994, jolloin myös verotulot kääntyivät nousuun.
 - Nousua kesti tästä vuotta 2001 lukuun ottamatta vuoteen 2008, jolloin verotulot putosivat rajusti – tämän jälkeen ne ovat taas kasvaneet.

- b)** – Kun verrataan tilaston alku tilaston loppuun, on valtio säilyttänyt asemansa suurimpana verotulojen saajana – sen sijaan alussa kunnat ja sosiaaliturvarahastot olivat lähes yhtä suuret, mutta lopussa sosiaaliturvarahastojen osuus on selkeästi suurempi (mm. eläkerahastot sen sisällä, varaudutaan tulevaan).
- Kaikkien näiden suuruus on kasvanut kun verrataan vuotta 1990 vuoteen 2014, sen sijaan valtion osuus koko potista on pienentynyt eli se ei ole kasvanut yhtä paljon kuin nuo kaksi muuta.

c) – hyödyt: saadaan kerättyä riittävästi rahaa julkiseen talouteen: voidaan tasata verotulojen avulla tuloeroja ja rahoittaa julkisia palveluita ja pitää niiden laatua yllä ja niiden avulla lisätä hyvinvointia ja osaamista maassa ja näin turvata suomalaisen työvoiman laatua tulevaisuudessa

– **haittoja:** taloudellinen toimeliaisuus kärsii, ei kannusta yrittämään ja ansaitsemaan lisää, verokilpailussa jäädyään häviäjäksi – houkuttaa yrityksiä ja asiantuntijoita pois maasta ja vaikeuttaa osaavan työvoiman saamista maahan

